

Mieters, kicken, slay - Elke generatie een eigen taal

Doelgroep	voortgezet onderwijs
Vorbereidingstijd	10 min.
Lesduur	2 x 40 min.
Kerndoelen	I4 (talige identiteit), I5 (taalvariatie en taalverandering)
Eindtermen	I2 (taalvariatie), I3 (taalgebruik in context)
Taalperspectief (systemisch, individueel, sociaal cultureel, historisch)	sociaal cultureel (hoe werkt taal in groepen)
Lestype (klassikaal, groepjes, individueel)	klassikaal, individueel
Materiaal/benodigdheden	digibord, artikel, informatieblad, werkblad, woordwolken
Thematiek	taalplezier, taalbewustzijn, taalnormen
Competenties	spreek- en luistervaardigheden, sociale vaardigheden

Bronnen:

- 'Mieters, kicken, slay. Elke generatie een eigen taal' (*Onze Taal*, 2026, nr. 2)

Achtergrond:

Het thema van de Boekenweek 2026 is: 'Mijn generatie'. Naar aanleiding daarvan heeft Onze Taal onderzocht welke woorden typerend zijn voor verschillende generaties. Van de stille generatie (geboren tussen 1928 en 1945) tot gen-alfa's (geboren na 2012).

De woordverzamelingen die hieruit naar voren komen (woordwolken heten ze in het artikel) geven een mooi talig beeld van de zes onderzochte generaties. Daarnaast zie je er het ontstaan en de ontwikkeling van jongerentaal in terug.

In deze les ga je het met de leerlingen hebben over deze woordwolken en gaan ze zelf met verschillende generaties in gesprek over hun generatiewoorden.

Vorbereiding:

Print de bijlages om uit te delen en lees **het artikel** uit *Onze Taal* van tevoren door.

Deel I: Wat is een generatie eigenlijk?

Je gaat met de groep een klassengesprek voeren over generaties en de woorden die typerend zijn voor elke generatie. De leerlingen krijgen de ruimte om hun kennis en ideeën hierover met elkaar uit te wisselen. Start met de volgende vraag:

- Wat verstaan we eigenlijk onder een generatie? En waarom onderscheiden we eigenlijk verschillende generaties?

Antwoord: Een generatie is een groep mensen die in eenzelfde periode (van zo'n 15 jaar) is geboren en daardoor ook een gedeelde jeugdcultuur heeft. Ze delen vergelijkbare maatschappelijke, culturele en technologische ervaringen en trends en voelen zich op die vlakken met elkaar verbonden.

- Bij welke generatie hoor je zelf? Kun je ook andere generaties benoemen en omschrijven wie daar dan bij hoort?

Antwoord: Afhankelijk van de leeftijd zijn de leerlingen millennials of gen-Z'ers. De zes generaties die in het artikel worden onderscheiden zijn: de stille generatie (geboren 1928-1945, nu 80-100 jaar), babyboomers (geb. 1946-1964, nu 60-80 jaar), generatie X (geb. 1965-1980, nu 45-60 jaar), millennials (geb. 1981-1996, nu 30-45 jaar), gen Z (1997-2011, nu 15-30 jaar), gen alfa (geb. 2012-nu, nu < 15 jaar).

➔ Toon **het informatieblad** met de zes generaties op het bord.

- Kun je typische kenmerken bedenken die je vindt passen bij een bepaalde generatie?

Het gaat hierbij met name om de periode waarin ze jong waren (10-20 jaar oud). Je schrijft de antwoorden op het bord achter de betreffende generatie. Alleen antwoorden waar ze zelf mee komen kun je invullen; het is niet nodig om alle generaties uitgebreid te gaan kenmerken.

Mogelijke antwoorden:

Stille generatie – oorlog, wederopbouw, Elvis Presley, rock-'n-roll, traditioneel, verzuiling, gelovig

Babyboomers – hippies, vrijheid, verzet, economische groei, drugs, Beatles, emancipatie, Koude Oorlog

Generatie X – kleurentelevisie, (spel)computer, mobiele telefoon, recessie, demonstraties

Millennials – smartphone, internet, einde Koude Oorlog

Gen Z – digital natives, social media, AI

Gen alfa – jeugdcultuur van nu

Deel 2: De taal van zes generaties

Vraag de leerlingen:

- Zijn er woorden die je typisch vindt passen bij jouw eigen generatie?
- Welk woord gebruik je om aan te geven dat je blij verrast bent of iets leuk, mooi of fijn vindt?

Verzamel alle antwoorden op het bord. Probeer zoveel mogelijk verschillende woorden te verzamelen en te kijken of je de antwoorden per woordsoort kunt indelen (zelfstandig naamwoord, werkwoord, tussenwerpsel/uitroep, bijvoeglijk naamwoord).

Vertel dat iedere generatie van dit soort typische woorden kent die iets zeggen over de periode dat ze jong waren. In het kader van het Boekenweekthema 'Mijn generatie' is hier onderzoek naar gedaan bij mensen uit de zes generaties die nu nog leven. Een van de vragen die werd gesteld was: *Welke woorden gebruikte je in je jeugd als je blij verrast was of om aan te geven dat je iets leuk, mooi of fijn vond?*

Uit deze en andere vragen en ook uit bronnenonderzoek is per generatie een serie woorden gekozen die samen een verzameling typische generatiwoorden vormen. Natuurlijk zijn er ook andere keuzes mogelijk en worden de woorden niet alleen door die specifieke generatie gebruikt. Maar de woordwolken geven toch wel een mooi talig beeld van de periode waarin deze zes generaties jong waren.

→ Deel **de woordwolken** uit en laat de leerlingen hier even in groepjes over in gesprek gaan. Het **dikgedrukte** woord bij iedere generatie is een veel gegeven antwoord op bovenstaande vraag (een woord voor blij verrast zijn of iets leuk vinden).

Praat er vervolgens klassikaal over aan de hand van de volgende vragen:

- Vind je de woordwolk van je eigen generatie kloppen? Herken je je eigen generatie erin? Welke woorden mis je nog of vind je er juist niet bij passen?
- Zijn er woorden bij de andere generaties die je niet kent? Zoek de betekenis op.
- Geven de woordwolken van de andere generaties je een beeld van die generatie? Wat voor sfeer komt eruit naar voren?
- Zie je opvallende verschillen tussen de woordwolken die iets zeggen over de ontwikkeling van taal door de generaties heen?

Mogelijke antwoorden: *Steeds meer Engelse termen bij latere generaties; veel meer tussenwerpsels bij gen Z en gen alfa; meer woorden over mode en muziek bij de oudere generaties; vanaf de millennials steeds meer woorden over de mobiele en digitale wereld. Vanaf gen X zitten er ook merknamen tussen.*

Opdracht 1: Het gesprek over generatiewoorden mét andere generaties

Geef de leerlingen de opdracht **thuis** op zoek te gaan naar mensen uit minimaal **twee verschillende generaties** waarmee ze een kort **interview/gesprek** hebben over hun bijpassende woordwolk. Ze nemen **de woordwolken** en **het werkblad** met de vragen mee als houvast voor het gesprek. De vragen zijn ook geschikt voor personen met een andere moedertaal. Voor de volgende les nemen ze de resultaten van hun interviews mee terug naar de klas.

Deel 3: Nabespreking

Bespreek gezamenlijk de resultaten en ervaringen aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat is je opgevallen tijdens de gesprekken?
- Welke woorden uit de woordwolken werden genoemd?
- Welke woorden zijn er genoemd die juist niet in de woordwolken stonden?
- Merkte je dat er herinneringen bovenkwamen door de woorden?
- Kwamen mensen met een niet-Nederlandse moedertaal ook met typische woorden uit hun jeugd? Wat zijn opvallende verschillen met de Nederlandse woordwolken?
- Waarom denk je dat de genoemde woorden vooral iets zeggen over de jeugdige periode van iedere generatie?
- Wat kun je nu zeggen over de functie van taal als cultuurdrager?